

سیل ایران، تیر ۱۳۹۴

توصیف مخاطره

در روز ۲۸ تیر ماه ۱۳۹۴ (۱۹ جولای ۲۰۱۵)، طوفان، رعد و برق و بارندگی شدید در ۲۶ شهر و ۳۷ روستا از ۱۰ استان کشور شامل تهران (پایتخت)، البرز، مازندران، قزوین، کردستان، خراسان شمالی، کرمان، سمنان، زنجان، آذربایجان غربی سبب شکستگی درختان، طغیان رودخانه‌ها، سیل برق‌آسا، آب گرفتگی معابر، ریزش کوه، مسدود شدن جاده‌ها و کانال‌های عبوری آب، صدمات جانی، مالی، آسیب به وسایل نقلیه و زیر ساخت‌ها گردید. به دنبال وقوع موارد فوق، ستاد مدیریت بحران استان‌ها، جمعیت هلال احمر و دیگر سازمان‌های مسئول فعال شده و به ارائه خدمات اضطراری پرداختند. همچنین عملیات جستجو برای کشف اجساد در پائین دست رودخانه‌ها توسط امدادگران انجام شد.

پیامدهای حادثه

بر اساس آخرین گزارش جمعیت هلال احمر کشور و مرکز مدیریت و کاهش خطر بلایای وزارت بهداشت، حدود ۱۴ هزار نفر تحت تاثیر مستقیم مجموعه این حوادث قرار گرفتند. ۱۷ نفر کشته (۸ نفر در استان تهران، ۷ نفر استان البرز، ۱ نفر در استان مازندران) (بعلت برق گرفتگی ناشی از سیل) و ۱ نفر در استان قزوین، ۳۰ نفر مجروح، ۸۰۰ نفر بی‌خانمان، اتلاف ۳۵۰ راس دام و آسیب به ۸۰ خودرو فقط بخشی از پیامدهای این حوادث بودند. در میان کشته‌شدگان یک تبعه چین و یک تبعه افغانستان وجود داشت. ۹۰ واحد مسکونی و تجاری آسیب دید که ۷۳ مورد مربوط به مازندران، ۵ مورد قزوین، ۶ مورد کردستان، ۱ مورد زنجان و ۵ مورد آذربایجان غربی بود. شبکه آب، برق و سیستم مخابراتی در بعضی از مناطق قطع و پل‌های ارتباطی، جاده‌ها و اراضی کشاورزی تخریب شدند. به علت آسیب و شکستگی شبکه آب و فاضلاب و وجود لاشه‌های حیوانات غرق شده بویژه در بعضی مناطق روستایی استان‌های کردستان و مازندران، احتمال بروز بیماری‌های عفونی و منتقله از آب وجود دارد. در شهرستان‌های سقز و سوادکوه یک مرکز بهداشتی - درمانی و سه باب خانه بهداشت در اثر آب گرفتگی دچار آسیب شدند. بر اساس گزارش مرکز هدایت عملیات بحران استان‌ها (Emergency Operation Center) سطح حوادث E2 (۴۰-۲۰ درصد تخریب یا اختلال عملکرد مرکز) اعلام گردید.

درس آموخته‌ها

- عدم رعایت اصول مهندسی و استانداردها، ساخت و سازهای غیرقانونی در مناطق مستعد سیل و حاشیه رودخانه‌ها از دلایل اصلی افزایش خسارات ناشی از سیل می‌باشند.
- عدم زه‌کشی، لایروبی و بازگشایی مسیر آبراه‌ها و کاهش ظرفیت عبوری جریان آب باعث طغیان رودخانه‌ها، مجاری آب و طغیان سیل به مناطق مختلف شهرهای کشور بویژه مناطق حاشیه‌ای رودخانه‌ها و شهرها می‌گردد.
- عدم اجرای آبخیزداری باعث افزایش شدت سیل خیزی، افزایش بار رسوبی رودخانه‌ها و کاهش ظرفیت رودخانه‌ها شده و وجود درختان در مسیر رودخانه و یا انسداد مجاری رودخانه‌ها بر اثر ریزش سنگ و یا ناسازگاری تاسیسات احداثی در بالا دست با شرایط جدید باعث تشدید سیل بویژه در رودخانه چالوس - کرج گردید.
- عدم اطلاع‌رسانی و آمادگی به موقع سازمان‌های ذیربط و تجمع مردم در روز تعطیل در حاشیه رودخانه‌ها بویژه در استان‌های تهران و البرز باعث افزایش تلفات جانی و مالی ناشی از سیل گردید.
- مسئولین مناطق خوش آب و هوای واقع در نزدیکی شهرها بایستی ضمن پیگیری مستمر پیش‌بینی‌های هواشناسی تمهیدات لازم برای اطلاع‌رسانی به مسافران را فراهم نمایند.

پیام‌های کلیدی برای ایرانیان

- سیل و سیلاب‌ها شایع‌ترین مخاطره طبیعی در مناطق شهر و روستایی کشور هستند. طی سال‌های ۱۳۶۰ الی ۱۳۹۰ حدود ۶۰۰۰ مورد سیل در ایران ثبت شده‌اند که منجر به مرگ حدود ۹۰۰۰ نفر و مصدومیت ۴۵۰۰ نفر شده است. در این دوره بیش از دو میلیون و صد هزار ایرانی تحت تاثیر قرار گرفته و حدود ۳۱۰ هزار ساختمان تخریب شده‌اند.
- پیش‌بینی‌ها حاکی از افزایش وقوع سیل و سیلاب و افزایش تلفات آن در سال‌های آتی به دلیل تغییرات اقلیمی و گرمایش جهانی است. بنابراین ضرورت دارد مدیریت و کاهش خطر سیل‌ها در دستور کار همه سازمان‌های مرتبط باشد.
- نصب و راه‌اندازی سیستم‌های پیش‌بینی و هشدار سیل (به صورت سیستماتیک یعنی از سازمان‌های مسئول پیش‌بینی و صدور هشدار تا رسیدن هشدار به دست آخرین نفر در معرض خطر و درک توسط وی و نه تنها پیش‌بینی و اعلام آن در اخبار و مطبوعات)، می‌تواند در کاهش خسارات ناشی از سیل بسیار مؤثر باشد.
- اجرای تمرین‌های مدیریت سیل میزان آمادگی در برابر سیل را افزایش می‌دهد.
- اطلاع‌رسانی به موقع از وقوع سیل باید یکی از استراتژی‌های رسانه‌های عمومی باشد.
- لایروبی کانال‌ها و مسیل‌های شهری و روستایی باید به‌طور مداوم انجام گردد.
- مدیریت آب‌های سطحی یکی از راهکارهای مدیریت سیلاب و استفاده بهینه از منابع آبی به ویژه در شرایط بحران آب می‌باشد.
- از ساخت و ساز در مناطق در معرض خطر سیل به شدت اجتناب گردد و با تصویب قوانین آمایش سرزمین از تخریب مراتع و جنگل‌ها که مانع خوبی در برابر سرازیر شدن آب ناشی از بارش‌ها هستند جلوگیری شود.
- یکی از راهکارهای کاهش خطر بلایا، بهره‌مندی صحیح و اصولی از صنعت بیمه می‌باشد. این اقدام مناسب در روستای سیجان استان البرز منجر به جبران خسارات ناشی از سیل گردید. لذا با پیش‌بینی و به کارگیری راهکارهای جبرانی می‌توان نگرانی‌ها و آسیب‌های روانی ناشی از بلایا را کاهش داد.
- مقتضی است بیمه مختص سیل در مناطق در معرض خطر به صورت اجباری مثل اضافه کردن آن در قبوض آب صورت بگیرد.

تهیه‌کنندگان: علی اردلان، رضا عباس‌زاده، عباس استاد تقی‌زاده، جواد بابایی، محبوبه رحیمی

رویکرد پیش فعال نظام سلامت به کاهش خطر بلایا

